

Selmeczbányai Híradó.

TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési árak:

Egész évre	4 frt.
Fél évre	2 „
Negyed évre	1 „
Egyes szám ára 10 krajczár.	

Felelős szerkesztő:

VÖRÖS FERENCZ.

Kiadók:

JOERGES AGOST özv. és Fia.

A lapot illető szellemi közlemény a szerkesztőre, az anyagi rész pedig a kiadókra eimzendő.

HIVATALOS HIRDETÉSEK DÍJA:

100 szóig 2 frt., ezentúl minden megkezdett 100 szónál 50 krral több.

Magánhirdetések megállapodás szerint számíttatnak.

Nyílt-tér három hasábos sorért 10 kr.

Bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Kéziratok nem adóznak vissza.

Hogyan ünnepeltünk?

E lapok előző számaiban óhajunknak ádunk kifejezést a márczius 15-ének megünnepelését illetőleg; de jeleztük azt is, hogy hogyan ünnepeltünk.

Most, mikor már elmúlt a nagy évforduló, helyénvalónak tartjuk azt is feljegyezni, hogy hogyan ünnepeltünk. Tesszük pedig ezt első sorban azon ezéllől, hogy az ez évben történtek irányadoul szolgáljanak és alapul a jövőre, a mikor még kiterjedtebbnek, még általánosabbnak kell lennie ünnepünknek.

A múlt vasárnapi ünnepet az akadémiai ifjúsági kör készítette elő, melynek elnöksége elfogadta e lapok szerkesztőjének azon közreműködését, melynek eredménye a 48-as honvédek, a kereskedő és iparos ifjak testületi megjelenése volt.

A rendezőségnek nem sikerült azon elemek bevonása, melyeknek részvételére számított, nem sikerült nevezetesen a menetet oly nagygyá növelni, hogy abban több egyesület képviselői s különösen a városi polgárság zóme részt vett volna; pedig a maga részéről mindent elkövetett e ezél érdekében.

Mi azonban ez idén nem sikerült, sikerülni fog a jövőben, mert az eddig csatlakozott ifjúsági egyesületekhez bizonyára csatlakozni fog több egyesület is, de meg lehetetlen is, hogy az ez idejéhez hasonló rendszeres vezetés mellett nagyobb mérvű ne legyen a márczius 15-ének megünnepése.

Ezek előrebocsátása után a lehető rövidséggel egybefoglaljuk a múlt vasárnapon történeteket.

Az akad. ifjúság matiné-ja az általunk már közölt program szerint folyt le.

A dalegylet által, Hoffmann Géza karnagy vezetése mellett előadott „Hymnus”-t a férfi közönség állva hallgatta elő, Dávid Béla „Megnyitó beszéd”-nek szép nyelvezete, tartalma általános tetszéssel találkozott, Gross Albert esengő hangon s érzéssel szavaltta Endrődi „Petőfi”-t, Stark Dezsőnek „Az 1849. évi tavaszi had-

járat” ez. felolvasása nagy szorgalommal volt összeállítva, de terjedelménél fogva nem illet a matinéé keretébe. Csermák „Kesergő”-je, melyet hegedűn Vaszary Ferencz adott elő, nagyon kellemes hatással volt a kissé fáradt figyelemre. Gross Albert „Petőfi hazafias költészeté” ügyes dolgozat, s Vermes György értelmesen olvasta fel; de a műben előforduló költemények megfelelő előadásával sokat nyert volna a felolvasás. — Schauschek Gábor „A szélaknai honvédsíron” ez. költeményét, melyet mai „Tárczánk”-ban közöltük, mely érzéssel adta elő. Bükkel János karnagy vezetése mellett a zeneegylet nagy hatással játszotta a Rákóczy-indulót.

A matinéen résztvett polgári közönség, nők és férfiak száma mintegy 100-at tett, a karzatokat s álló helyeket az akad. s középtanodai ifjúság foglalta el.

Délután a Sz.-Háromság téren az akad. ifjúság a „Szózat”-ot énekelte, majd Pfeiffer akad. hallgató a „Talpra magyar”-t szavaltta, s Vermes György ifj. alelnök érdekesen változta a 48-iki eseményeket.

A szónoki emelvényt az akad. ifjúság és a 48-as honvédek csoportja vette körül, mögöttük a kereskedő s iparos ifjúság, a lyceumi ifjúság küldöttei s szép számú közönség csoportosult.

A menethen, mely a szélaknai honvédsírokhoz vult ki, az előbb nevezett egyesületek vettek részt, az akad. ifjúság zászlóval, a másik két ifjúsági egylet koszorúval.

Szélaknán a rendes ünnevi, szívélyes fogadtatásban részesült a menet; mikor az utolsó kanyarodónál kibukkant az akad. ifjúság vezető zászlója, a bányász zenekar harsogó zenével s az egybegyűlt tömeg szólni nem akaró s hasonló visszhangra találó éljenekkel tövözölte. Schiller Antal, Szélakna érdemes bírája meghatottságtól remegő hangon mondá el egyszerűt, de annál mélyebben érzett beszédét, midőn a menetet a főnöki lakás előtt megállott; beszéde végén Kossuth Lajost és a hazát éltette. Viharos éljenek között lépett elő az ifjúság szónoka, Hoffmann Géza, s meleg szavakban

Csendes élet, puha párna víg lakomák
Helyett ezer kín és fáradalom, sanyarúság,
De a zászlót soha, soha el nem hagyták,
Igy kívánta magyar hazánk, édes anyánk.

Gunyolták, lenézték azt az ujőnez hadat,
S megmutatta rövid három hónap alatt,
Gőgös hadvezérek, edzett vén katonák
E földet előttök végig futották;
S alig volt az egyik ellen is leverve,
Onnan siettek ismét újabb győzelemre,
Karddal irtak egy lap világtörténelmet,
A melynél nem irtak még soha se szobbert.

Dicső magyar sereg! élén magyar tisztiek!
Szűz Máryás zászló, mit diadalra vitték!
Az a szentelt eszme, melyért éltek haltak,
Mindig féltett, drága lesz az a magyarnak!
Lelkesítő dicső az az emlékezet,
Melylyel örzünk annyi multban tűnő nevet.
Piski-híd, Branyiszko, Szolnok és Isaszeg,
Csillagként ragyogó sugárzó nevetek.

Ht is félve lép a láb a sírok között,
Hisz minden göröngyöt honfi vér öntözött;
E helyt se tagadta a honvéd meg magát,
Esthajnalig vittak dűbös, kemény esatát,
Talpalatnyi földet sem vett el az ellen,
Bár tízszer annyi volt maroknyival szemben,
S küzdve elvonultak a derékhad után,
A német félve járt a magyar nyomdokán.

A harminezharmadik honvéd zászlóalját,
Kisérték azután fényes diadalnak,
S hősiég e földet vérpirosra festék,
Babérnak hírnöke lett e vérkeresztéség

adott kifejezést Szélakna hazafias közönsége iránt való érzelmeiknek. Az éljenzés lecsillapultával az egyestült menet a temető felé vonult, hol már az akad. ifjúság koszorújának szalagjaival játszott a szellő, mely részben tovatitpte a felhőket.

A négy zászlótartó a sir körül foglalt helyet, s körülöttük s az országútban hatalmas tömeg, melynek szélén számos fogatban Selmeczbánya és Szélakna előkelőségei foglaltak helyet.

A szózat magasztos hangjait mindenki fődetten fővel hallgatta végig; ezután az emlék rácsa mellé lépett az ak. ifjúság szónoka Schauschek Gábor, hogy a nap ünnepélyével kapcsolatban kegyeletes szavakban emlékeztek meg az 1849. jan. 21-iki ütközetben elhullt hősről. A fiatalos hévvel elmondott beszéd alatt kiderült egészen az ég, s ez, valamint a feszült figyelem, a halotti csend, melylyel hallgatták, s a pillanat hatalmasa az ifju szónok lelkesedését beszédje végén rajongássá fokozta, s midőn éljenzés közben, melyet ez egyszer nem az ifjúság kezdett, szállt le az emelvényről, baráti kézszorítás, elismerő szavak és nem egy ifju szemben és redős arezon csillogó könnyű jutalma. Utána Weisz Bernát mondott az iparos ifjúság nevében rövid talpraesett beszédet, melyet Biók Károly akadémikus szavallata követett. Igen helyesnek találjuk, hogy e helyhez alkalmazott költeményt, Tóth Kálmán „Előre”-jét vult alkalmazni hallani s még hozzá lelkes, szabatos, tökéletesen megfelelő előadásban. A dalegylet az Apotheosist énekelte végül, miután a menetet a szokott módon tért vissza, s bucsuzott a hazafias szélaknaiaktól, visszatért Selmeczbányára, hol a Sz.-Háromság téren a Szózat élénklése után, dörgő éljenzések közt oszlott fel.

Ezalatt a városban a lyce. „Petőfi-kör” is ünnepelt. Baltigh Zsigmond, Matuska József szavallata, illetve felolvasása, Händel Vilmos „A forradalom okai” című esinosan kidolgozott felolvasása, Hirschl Sándor, Thébusz Aladár szavallata általános tetszéssel találkozott, valamint Mikler Károly felolvasása is. Baltigh Zsigmond

S azokról megírták, akik elmaradtak,
A kik a szent harezban tusakodva haltak,
Szerették hazájok, szívvel, szóval, tettel,
S hogy kellett, elhulltak érte becsülettel.

S kiknek piros vére itt hullt fehér hóra,
Honfőkéz fektette békés nyugovóra,
Szunnyadnak azóta bántatlan boldogan
Hisz végső eszméjük: a haza mentve van.
Fehér lepel borult fekete sírokra,
Branyiszko babérja nem termett számokra,
Magyar dicsőséget nem látták oly nagyinak,
És mégis boldogok, kik itt elszunnyadtak.

Nem látták, a szent ügy napja miként delel,
Budára a zászlót honvéd hogy tűzte fel;
Nem is szenvedtek a világsi téren,
Nem vergődtek hosszú, sötét börtönjében.
Nem látták a kinos aradi Golgothát,
Nem látták e honban ezernyi gyászruhát,
Nem látták, mint ful el minden hősi vérben,
Mégis jó a esőndes halottaknak ott lenn.

Nem láthatják többé a sírnak mélyiben,
Nem olyan, milyennek álmodák a jelen,
S van ezer meg ezer baja a hazának,
Még éles a tör, mit a szívének szánunk.
De esitt! záruljon le, nemuljon el ajkam,
E szent hamvak nyugtát hogy meg ne zavarjam,
Kitörölöm szememből nem szégyelt könyvemet,
Nyugodjanak, áldja az ég emlékeket!

Schauschek Gábor.

TÁRCZA.

A szélaknai honvédsírnál.

— Felolvasatott az Ifj. köri matinéen, 1891. márcz. 15-én. —

A lomha ut kanyarg ott a végtelenbe,
Felette a végső nyughely száz keresztje
Széld hajlásu domb napfényes oldalán,
A halál emléki kaszája nyomdokán.
S magasan áll minden sírdomb kereszt felett
Egy oszlop, mit emelt a honfi kegyelet,
Melyre fényes sugárt lövell az új tavasz:
A Szélaknán elhullt honvédek sírja az.

Onnan féltél int a Sziutya bérezes orna,
S mikét rejt Szélakna sugár fehér tornya:
Ide hallatszó esengő ünneplő harangok,
A tavasz lehelől szertel hulló hantok,
A távolban zugó morajló fenyvesek,
Melyek átéltek már több emberéletet,
S a szellő, mely Hodrus felől sohajtvá kél:
Minden e sírről s a fényes multról regél.

Vértől pirult a föld, lángtól pirult az ég,
Vészben Erdély, Tál a Dunán, az alvidék,
Mindenünnen törtek elő gyilkos esordák,
Hogy a magyart ádáz szívvel vérbe fojtják.
De a szent apostol dörgő szava zengett,
S a hol csak háromszín szép lobogó lengett,
Ifja, vénje tödült oda önkénytesen,
Odaálltak harezra készen kétszázézeren!

A ki ma esküdött hűséget a lányanak,
A hídég halállal esokolozott más nap,
Kinek arcára hullt édes anyja könyje,
Azt az ágyugolyó másnap elsőpörte;

„Végső”-ja tartalmas s formája csinos; szerzője jól adta elő. Mondanunk sem kell, hogy Klein Bélának „A szabadságról” című költeménye volt a kör legértékesebb produktója, s ez aratott legméltóbban tetszést. Nem hagyhatjuk említés nélkül azt, hogy a „Magyar király induló” a legméltóbb befejezője volt e kedves ünnepek.

Este az akad. ifjuság a „Városi vígadó”-ban gyűlt össze, a kereskedő ifjak pedig a Sembery-teremben, a hol Tirts Rezső 48-as hónapja Branyiszki esztét érdeklődően ismertette, mint szentant.

Az akadémiai ifjuság estélyének vendégei: Heinecz Hugó, Smigelski tanár, Teglas, Kovács, Zorkóczy, Balázs, Stark tanársegédek és Terényi számtiszt és 80. akadémikus. Az estély gyér látogatottsága valóban bámulatbaejtő, midőn az előbbiekhöz hasonlítjuk. Dávid Béla elnök hatalmas megnyitó beszédében nem is késett és szomorító jelenséget a nála megszokott magas niveaujú beszédében, de annál több gunnyal és kárhözható szavakkal elítéli. Beszéde végén a jelenlévő keveseket további kitarásra és aldozatok hazafiságra buzdítja. Heinecz Hugó állt ezután fel, hogy utalva a közszellem hanyatlására, az ifjuságot az ettől való óvakodásra intse, s lendületes szavakkal elítelte az ifjuságot és ennek szeretve tisztelt elnökét, Dávid Bélát. A nemes, független gondolkozású szavak elhangzása után az ifjuság, mint egy ember hagyta el helyét, hogy a közbessülésben álló férfival, folyton hangzó éljenzés közt poharat üríthessen. Vermes alelnök a zászlóanyát elítelte választékos, kifogástalan beszédében, Hoffmann Géza pedig meleg szavakkal a vendégeket köszöntötte fel. — A nagy nap szerzőjére Schausek Gábor ürített poharat, mint két év előtt is. — A fényes mult és az annál leverőbb jelen közti párhuzamból kiindulva, szenvedélytől izzó és Kossuth Lajos iránti túlmúlő tisztelettel áthatva harsogott a szó; a szónok kemény szavakkal ostromozta a közönyt, a gyáváságot, hogy annál kitörőbb lelkesedéssel elítélhesse a nemzet prófétáját. A nagy hazafi nevének említését mindannyiszor óriás éljenzés kísérte; Dávid Béla indítványára pedig tüdővölő távirat küldése határozatot el. Dávid Béla tért engöve a humornak is, újból elítelte a vendégeket, mire Teglas Károly válaszolt hasonló hangú rögtönzött, de annál sikerültebb, hol derültséget, hol zajos éljenzést keltő beszédében. Általában az estély mindvégig komoly méltóságban folyt le; a szónokok egy szava sem veszett el a figyelmes esőndben, s a csupán rögtönzött beszédek kellő elismerést találtak. Ez és a nap sikerei szolgáljanak vigaszul az estély csekély látogatottságáért. Caveant consules! nehogy a közönyt csak előjáték ne legyen a teljes hanyatlásra. . .

A lyuceimi és kereskedői ifjuság táviratot küldött ahhoz a „szent öreg”-hez, kinek neve a 48-as eseményekkel elváhatlanul egybe függ.

A 48-as agg bányászok este a Bogyavendéglőben találkoztak, hol megvendégeltettek. E kis figyelem jobban esett nekik, mintha forintokkal fejezték volna ki irántuk becsülteiket.

Marezius 15.

Csendes, langyos tavaszi eső permetezett, mikéntha mozgó fátylon millió ezüst pontooska libegne könnyű reszketéssel.

Odafenn az égen szálltak erre, szálltak arra a kicsiny felhő foszlányok.

Azontúl minden csendes volt, legfeljebb a faágak zörögtek, ha megindult fúni a tavaszi szél, s megkoppant egy-egy esősepp az ablakokon, vagy a kirakatok fényes lemezein.

A felhőontotta víz patakokban omlott végig Pest utczáin

Nyomott, lehangolt volt minden. Emberek jártak egő tüzrészával arcukon, beszélgetve lázasan, izgatottan. S a lázas beszéd is olyan süttögött volt. Valami volt a levegőben, a mi delejként összevonta az embereket; valami különös, mondhatatlan.

Mindenki tudta, minden susogta, hogy valami késztül, de senki, semmi sem tudta, hogy mi!

A Heckenast ház körül volt a legnagyobb csoport. Lélegzetfójtottan lesték az emberek a toronyóra mutatójának lassú mozgását.

S ime: a ház erkélyén megjelenik egyszerre egy férfi. Egy halvány, mátyar arz. Halk, elnyomott felkiáltás morajlik végig a tömegben.

S a sápadt, halvány arcú férfi beszélni kezd. Az első szónál fellángol az arca, s beszél szenvedélyes lázzal, hogy beléreszket nyúlánk teste, s az égő láng tovább gyúl ajakon, szikrázó szemén. Nem ember, egy félisten beszélt! Végig zúgott egy percz alatt nem a teren, nem Pest városában, nem az országban, de egész Európában:

„Talpra magyar! hí a haza,

Itt az idő most, vagy soha”

Első terméke a szabad sajtónak. Első virága a szabadság kertjének. E szavak alatt pattant ki burkából a szabadságharc első csirája, e szavak gyújtottak lángot százazrek keblében; egy szabad szellem első

A márczius 15-ének megünneplését az akad. ifjuság méltóvá tette arra, hogy abban jövőre városunk összes közönsége részt vegyen.

Legyen ez ünnepe egységes és egy! cz. + r.

A biztosítás ügye Magyarországon. *)

(Történelmi szemle.)

Régi axioma az, hogy a szappanfogyasztás mérveit után bátran lehet következtetni valamely nép civilizációjának kisebb vagy nagyobb mérvére. Éppen így, sőt még komolyabban használhatjuk azonban az elért kultúrfok mértéké gyanánt a biztosítási statisztikát is. Már magában véve az a nyers és egyszerű statisztika, mely a biztosító társaságok mérlegében manifestálódik, jogosult következtetéseket enged meg azon terület műveltségi és közgazdasági viszonyaira, mely területen a számba vett biztosító társaságok működnek.

A civilizált ember egész existenciáján át meg átszőődnek a biztosítás erős szárai, melyeknek az a rendeltetésük, hogy az ethicai fejlődés, tökéletesedés melőzhetetlen előfeltételét, a vagyont, olyan erisiek szétbontó ereje ellenében is megóvják, mely ellen semmi egyéb politikai, magánjogi, vagy társadalmi institúció védelmet nem nyújt.

Hogy ezen tételnket világos példákkal támogassuk elég arra utalnunk, hogy a gyűjtött vagyont az erőszakos emberi támadások (lopás, rablás stb.) ellen megvédi az állam, rendőri és büntető hatalma; a hagyatékot halálunk után is megvédi s a szétzűlléstől megóvja az örökösödési jog; elhelyezésre, kamatoztatására és alakjának változtatására módokat nyújtanak a társadalom vállalkozási szelleméhez képest kisebb vagy nagyobb számu — s vállalkozói képességéhez képest kisebb, vagy nagyobb biztosságú, sokféle pénz-, ipar- és kereskedelmi vállalatok.

Ámde mindezek sem provideálnak azon elemi pusztító erőeknek, melyek az anyagi javakat véletlenül spontán támadják meg, — mint például a tűz és a jégverés — és nem provideálnak azon esetekre sem, midőn a vagyon subjectiv tényezője, a munkás ember, halál, betegség vagy baleset folytán, az anyagi javak növelesében és együttartásban közrehatni megszűnik.

A biztosítás éppen a legmagasabb, a legtöbb igényű civilizatio institúciója, rendeltetése lévén a vagyoni existenciát még olyan erőkkel szemben is indirect uton megvédeni, melyekkel szemben az emberi erő directe, majdnem absolute tehetetlen.

A védelem azért indirect, mert a biztosítás nem conservál, hanem restaurál és reconstruál. Az emberfe-

*) Mutatvány a Dr. Roth Pál budapesti ügyvéd szerkesztése mellett f. é. ápril 1-től havonként megjelenő Kereskedelmi jog- és ismeretek tára” című folyóirattól, melynek legnagyobb szolgálatát vélnék tenni e jeles ezikk közlésével. Sz.

szabad szavai voltak ezek, mert hisz az előtt joggal kesereggett a költő:

„A szellem rab: mint a hitvány kutyát
A ház végére láncba szorították;
S lánczat tépve tördeli fogát,

A szellem rab, s mi föntartjuk nyakunkat,
S szabad nemzetnek esufoljuk magunkat!”

Úgy tetszett a felkiáltás első lázrohamban, mintha az ég fény szípköréből egy vérvörös sugár lövelt volna ki, azt hirdette, hogy e nemzet verben fog úszni, szenvedni fog sokat, nagyon sokat, irtózatost, de nem hal bele!

És nem halt bele.

Egy pillanat alatt végig zsihogott az egész ország érző idegein: szabadság, egyenlőség, testvériség. Egy pillanatot alatt mint az aurora borsalis bevilágította az eszmék fölkelő napja az egész Európát, megessendült a harangok zúgásában, a hangszerek accordjaiban, az esőesepek egyhangú esobogásában, a tavaszi szellő süttögésében, de mindenek fölött minden nemesen érző szív dobbanásában a tette hívó szózat.

A szabadság elnyomott megdöbbenve tekintettek ez áradatra, mely szemükből óriásra nőtt. Látták a franciaia forradalmat megtisztult, szentült alakban, mely előreláthatólag magával ragadja majd az emberiség nagy részét; látták a veszélyt, mely reájuk áramlik, hallották a szabadságvágyók hozsannáját, a lepattanó bilinesek zörrenését, a diadalmas seregek riadó harszadát, — s az érzelmek fellázadt patakjai omlott tovább, magával ragadva mindent, mint rohanó folyam a hulló falevelet. Nem a demagógok harsza volt ez!

Nem a hitvány mób lázadt fel a felsőbbség, a tunya szegénység a vagyon ellen! Nem kívántak e naptól egyebet, mint hazájuk földén egy oltárt, hol szabad emberek adhatnak hátat a magyarok Istenének szabadságükért, — egyenlőséget a dologiakban, testvériséget a személyiekben.

letti elemi és természeti erők. — egy szóval a vis major — a vagyont a biztosítás mellett is szétrombolja, a biztosítás azonban ezen eshetőségre való tekintettel egy nagy vagyontartaleköt alkot, melyből az elpusztult vagyont kieseréli, jobban mondva helyreépítja, helyettesíti.

Minél több eshetőségre és minél több vagyonna terjed ki a biztosítás valamely társadalomban, az a társadalom annál civilizáltabb. A biztosítás nem primitív, hanem, hogy úgy mondjuk raffinirozott életstílusjellet. Egy alacsony kultúrfokon álló ember beéri azzal, ha vagyont az állatok, az emberek és a normalis időjárás ellenében megóvja látja. A többi, naiv felfogása szerint már az Uristen dolga. Egy kezdetlegesen farragott szent Flórián kép a házon a tűz biztosítása, s az érke felbők élbe való harangozás a jég biztosítása — s az imádság, hogy őt az Isten az emberi kor legvégső határáig éltesse erőben, egészségben, — ez az életbiztosítás.

Majdnem ezen az alacsony kultúrfokon állott a hazánk társadalma egészen a jelen század hatodik tizedéig. Volt ugyan már a harminczes évektől kezdve az országban néhány külföldi, főleg triezsi biztosító társaságnak több igényűsége a jelentékenyebb városokban. Ámde ez csak azt jelentette, hogy nem absolute lehetetlen Magyarországon is biztosítani. De egészen világos és természetes, hogy egy társadalom, mely határozzott, nagy és általános szűkségét érzi a biztosításnak, — az maga alkot magának biztosítási intézményt.

Az első kísérlet ezen irányban még a negyvenes években történt meg. A kezdeményezők között voltak Kossuth Lajos és gróf Battyányi Lajos is. Az eredmény egy a kölcsönösség elvén alapuló szerény jégbiztosító intézet lón, mely átlag évi 12.000 forint, mondó tizenkétezer forint díjbevétellel dolgozott.

Csak később, az osztrák elnyomás egyőbként szomorú emlékeztetői korszakában vett a biztosítás ügye hazánkban nagy és kedvező fordulatot. Az ország legnagyobb, legkitűnőbb vezérférfiai, leszorítva a politikai köztérről, komoly és kitartó lelkesedéssel karolták fel egy élesszemű magyar biztosítási szakferiúnak Lévy Henriknek személyét és kidolgozott tervét, mely egy nagy, magyar általános biztosító részvénytársaság megalakítását célozta.

Ezen honi, alkotó törekvésnek gáncokat vetett az osztrák uralom. Az idegen társaságok pedig, melyek kényelmesen monopolizáltak a biztosítást Magyarországon, most ijedten ébredtek fel aluszékonyágukból s nevtelen, gyanúsító, minden magyar üzleti vállalkozást kigunyoló röpratokkal igyekeztek az alakulóban lévő magyar concurrenset már csirájában elfojtani.

De a magyar társaság 1857. márczius 13-án mégis megalakult. A következő évben már elkezdte kiterjeszteni az egész országra igényőki hálózatát. Ez az ügyőnki hálózat már eredetileg is olyan méretűnek volt contemplálva, mely akkor colossálisnak s lehetetlennek tetszett.

Nagy napok, súlyos események borítottak hazánkra. Nem akarom tárgyalni a történelemben megirt események chronológiáját, mert azok szívünkbe vannak írva, azoknak oda kell írva lenniük! Megváltozott az idők folyása. Belátta mindenki, nem szabad azt tűrni, hogy azt mondják felőlünk:

„Élt egy nép a Tisza táján
Századokig lomhán, gyáván!”

Nem, nem! A szabadság ellihntett magva termő talajra talált mindenütt, a szabadság lángja égetett mindenkit.

„Forr itt a földön, lenn a sirban,
A mennyországban, a pokolban:
Csillag, nap válnak izzó rögge
S e tűzött nem menekszünk többé.”

Egy ezredévet éltünk egy pillanat alatt. Csodákat teremtet a lelkesültség, s a mit késő századok nem hoznak újra vissza: talpon volt egy hét alatt a nemzeti hadsereg, nem gyakorlott nem harszedett katonák, de volt egy jelszavuk, s

„ — lázba jött a honvéd tőle;
Nem volt abban megadásról,
Nem volt abban meghalásról,
Egy szó volt csak, hogy: előre!”

Eltűnt az egyéni érdek. Az okoskodás hideg logikája megszűnt. Győzni! Előre! ez volt a jelszó. Ezzel ment el az a gyermek, kit az anyja másnap gyászolt. De ha maradt még egy fia, s kívánta a haza tőle,

„Az egyiket nem siratta,

A másikat odaadta

S ment a gyermek, ment előre!”

Fényes diadalok, kétségbeesett csatákról ír lapokat a történelem.

„A Kárpátoktól le az Aldunáig,
Egy hőz tyűltség, egy vad zivatar,
Szétszört hajával, véres homlokával
Allt a viharban maga a magyar!”

Egyedül, elhagyatva! Híába nyújtotta eső karját mindenfelé, a pusztá igéreteik árján kívül egyebet nem kapott.

S ekkora ügynöki hálózat alkotása a külföldi társaságok részére Magyarországon még akkor lehetetlen-ség is volt. A magyar társaságnak azonban segítségére sietett az elnyomásra élénk reagáló nemzeti közérzet. Mindenféle a legtekintélyesebb kereskedők, ügyvédek, földesurak és papok vállaltak ügynöki tiszteletet a magyar társaság részéről — s a provisiót illetőleg a lehető leg-naivabb és legszerényebb igényeket emelték.

És itt kezdődik a biztosítás ügyének föllendülése Magyarországon.

A biztosítást mindenféle kínálták és ez kellett fel általánosan is a keresletet, biztosítás után.

A biztosítás megszűnt specialitás és monopólium lenni. A magyar társaság egyrészt a kockázatok minél szélesebb körre való kiterjesztésének helyes elvől indulva ki, másrészt kezdő voltakán hátrányait a régiek, birnevisebb társaságokkal szemben kiegyenlítő, mérsékelt s vidékek és risicók szerint általánosított díjszabályt hozott be.

Ezzel fel volt kelve az üdvös verseny. A többi, itt működött társaság szintén igyekezett szélesebb körben kifejteni ügynöki hálózatát s szintén kénytelen volt az addigi önkényes és drága díjai helyett, mérsékelt és rendszeres díjszabályokat alkotni.

E közben a nemzet visszanyerte önrendelkezési jogát s óriási és gyorsított léptekkel igyekezett helyrehozni kulturál elmaradottságát. A nemzet civilizáltabbá válván, mindinkább több igénye volt a biztosításra. Viszont minden biztosító társaság minden ügynöke is közelebbről valami kis mérvben a civilizáció sikeres munkája javára, mert napról-napra egy olyan intézmény érdekében apostolkodott, mely csak civilizált társadalmakban lehetséges és szükséges.

A nagy föllendülésekkel járó calamitások persze, szintén nem maradhattak el. A vállalkozó szellem látva, hogy a biztosítási üzlet Magyarországon olyan bányá, mely annál bővebben adja kincsét, minél mélyebben és minél többen bányászások kényelműn, elhamarkodott, pénzbelileg és szakértelmileg egyaránt szegény biztosító intézetek alapítására vetette magát. Apróbb, hazai biztosító intézetek támadtak, elképzelve az első magyar társaság szerencsés sikereitől, hogy aztán ezen megirigyelt sikertől cserben hagyva, nagy kárává a biztosítási eszmének és a közönségnek, botrányosan bukjanak el.

De a régi, meggyökerezett külföldi intézetek s az első magyar általános biztosító társaság rendületlen szerencsésé még folyvást tartott s az új honi vállalatok balsikerei csak a belső tőkét riasztották el a biztosítási versenytől. Az otthon gyöngén kamatozó külföldi, különösen francia tőké, még mindig nagy kedvet éreztek részt venni a magyarországi kinek-kinek szép üzleti eredményeket adó biztosítási versenyben.

És ekkor, — már a hetvenes évek végén — teljes vehemenciával vetette magát az addig normális életű magyarországi biztosítási versenybe a francia tőke.

De a honvéd nem esziggett; a csatában érzé legjobban: ki ő! Mintha látám a lángelkű larezosokat, mintha hallanám szavukat:

„Véres a föld lábom alatt
Lelőttek a pajtámatat...
Előre!

En sem leszek rosszabb nála
Berohanok a halálba!...”

S berohantak a halálba. A fényes napok lefűntek, jött a kivívott diadal után a szomorú, gyászos éjszaka. Miért beszéljek erről? Miért Világosról? Miért mondjam el, hogy e napon, mintha az egész nemzet idegei túlfeszülve egyszerre pattantak volna el, egy rémes sikoly riasztá fel a félvilágot, — egy rémessikoly, a melylyel a magyar elveszett hazáját siratta,

„S a sirt, hol nemzet silyedt el
Népek vevék körül!”

Merev zsidbadás szállott az élőkre. Azt hívték, nem emeli le vállairól a szenvedés súlyos keresztjét többé semmi. Feltámadott a múlt minden iszonyával és nem mutatott egyetlen pizny sugárt a jövőre. Midenitt sötétség, fénytelen, fekete éjjel... A sors, a keserű sors beletépett a szívekbe, s elhitotta az álmatlan szemektől az enyhítő könnyeket.

Mennyit szenvedett ekkor a magyar! Jogos volt a kérdés:

„Akad-e majd,
Ki ennyi bajt
Higgyen, hogy ez történet?
És a beszédet nem veszi
Egy örült, rémtülsélt
Zavart ész meséjének?!”

Könnycinknek patakja kellene, hogy omoljon, ha nem tudnók a nemzeti újjáébredés történetét, mely új életre támasztá a tetszhalottat, lelket lehelt belé, s ez felébredt, jogokat követelt és kapott.

De nem a bánat napja ez, hanem az öröm! E napon jönek van kutatni nekünk, a törpe epigonoknak: mi adott erőt a nemzetnek e nagy küzdelemre, mi

Ettől fogva, — valamint még csak husz évvel ezelőtt a biztosítási verseny verszégényül pangott, — egyszerre a nagy vérbőség okozott a biztosítás ügyének lázokat, congestiókat és szédüléseket.

A díjak természetes, fokozatos alászállítása helyett, ettől fogva, azok valóságosan lezuhantak. Az ügynökök nyakrafőre való verbuválása és elverbuválása csak magára eszázott provisió mellett lón lehetséges — és ez, addig ismeretlen mértékben, drágította meg az üzletszerzést. De a nagy kereslet biztosítási szakértelem és ismert nevek után, hallatlanul megdrágította az igazgatási költségeket is; — sőt, valljuk be, nagy fizetéseket és sineurákat teremtett még a nagy képiškód szakértelmetlenségnek is.

Komoly, állandó haszna a versenynek ezen hajzává degradációból nem volt és nincs senkinek. A képtelenség öleő díjak megboszulják magukat a közönségnél is a sovány kárterítésekben, a kárterítésekért folyó perekben, a díjszabások kiszámíthatatlan ingadozásában s abban az állandó bizonytalanságban és aggodalomban, mely elfogja a biztosító feleket, valahányszor sensációs hírek kelnek szárnyra, egyik vagy másik biztosító társaságnak bukását nem minden valószínűség nélkül jósol-gatva.

Örömmel constatálhatjuk, hogy hazai társaságunk a hajza leglázasabb idejében is azok közé tartozott, amelyek igyekeztek megőrizni hidegvérüket és — tökéiket. Különösen elismerésre méltó, hogy a magyar társaság könnyelmű és rendszertelen díjrontás és költségfeccsérés helyett a biztosítási módozatok, és föltételek rendszeres reformálása útján igyekezett, a versenynevel lépett tartani.

Igy, a tűzbiztosítás terén behozta az ingyen év előlegezést — amint szakkörökben sokszorosan szeméretvetettek, azonban igaztalanul. Mert ezzel a concessióval, mely a közönségnek kényelmes és a biztosítást minden egyéb módozatnál jobban megkönnyíti, — nagy díjfeccsértést és igen tetemes szerzési kiadást kért el. Conservatív óvatossággal ment bele ezen társaság a pauschal — és premier risique biztosításokba, inkább arra helyezve a súlyt, hogy a föltételek előnyös voltában nyujtsön kedvezményeket a félnek, semmint arra, hogy — a mint a verseny nagy része tette, sőt teszi — lemondva az egyes biztosítási objectumok kockázatának mérlegeléséről, minden kivilől a nagy, átlagos díjakat alkudoztasson ki. Ezenkivil ez a társaság volt mindenkori a közös gyári díjszabály egyezménynek leghívebb megtartója s az egyezmény sértések legéberebb persecutora.

A jégbiztosítás terén a magyar társaság, szintén sokat támadott reformja, az ismeretes jégbiztosítási gazdaszövetség megalakítása volt. Ennek a szövetségnek az a practicus érdeme kétségkivil megvan, hogy a jégbiztosítást a közönség körében élelkekben tempóban s kevesebb szerzési költséggel terjeszti, mint a társaságok. Persze, az állandóan veszteséges jégbiztosítási üzletet

adott fegyvert a kezébe az agnak és gyermeknek, a milhomosnak és koldus szegénynek, mi adott erőt a veszített csaták után az élethez, — s reményt a szebb jövőhöz?

Egy szóban adható a válasz: a hazaszeretet. Igen ez, hiszen ha ez nem lett volna:

„Az idők, s a népek étkelen viharja
Elűjt volna minket, mint egy porszemet,
De ez szent palástja szárnyát tartakta,
S tombolt a vihar, de csak fejünk felett!”

Oly egyedül, oly elhagyatva állunk, kitéve, mint kicsinyke sziget az ellenséges tenger hullámainak, egy ad csak erőt az ellenállásra, — s elvesztik ez egyedül mentőhorgonyt?

A fa, ha kivesszik termőhelyéről, s átültetik, elpusztul, elvész; az állat, hogyha elvonják tőle honának megszokott levegőjét, — megszűnik élni. S az ember lenne rosszabb a növénynél, a lelketlen állatnál?

Nem, nem! A természet mindenki — meg az utolsó proletár — lelkebe is oltott szeretettel a haza, rajongást a szabadság iránt. Gyűljön lángra e szikra a mai napon, ne szegyeljük a fellobbanó tüzet, de legyünk bílszéké reá!

„Haza és szabadság! Ez a két szó, melyet
Először tanuljon dajkától a gyermek
És ha a csatában a halál eléri,
Utólszor e két szót mondja ki a férfi!”

Realis világot élünk, igaz! A materialismus óriás tért hódított; ár a szerelem, a hit, a becsület, — de ne engedjünk kúr kezekre jutni a hazát, a szabadságot; ne engedjük atyáink házáat a kereskedés házává tenni! Imánk legyen, hogy szabad hazában szabadok legyünk, hisz!

„Ott van a zúgó erdőben,
Beírva az arezredőkben,
Csontok közé mik szét hullnak,
Mert azok is megmozdultak
Ha még egyszer lesz: előre!”

Dávid Béla.

nyereséges ez a reform sem tette; különösen nem tette azon apornimis jégeresks esztendőknben, melyek a szövetség megalakítása (1886) óta folytak le. Annit mindenestre a magyar társaság elért, hogy a jégbiztosítási szerzési hajzáat a tizenkéteves szövetségi cyklusokkal némileg megköthette és józánabbá tette.

Szívesen láttuk volna és látnók még mindig, ha a magyar társaság az életbiztosítás terén is megragadná a vezető és jó példaadó szerepét, mely őt Magyarországon honi voltánál és tekintélyen vagyoni állásánál fogva egyaránt megilleti. Ezen a téren is becsületes soliditás jellemzi a hazai intézetet, tőle azonban ezt mindenekfelett, ezenkivil még többet és egyebet is elvárunk.

A francia invázió, mely az elemi biztosítási üzletágakat dezolálta, immár kijózanodottnak látszik. Mintha fő biztosító társasága acclimatizálódna a szenvedett két nagy kudarc után: ma már nem a szákmányéhs hódított, hanem a kissé gyengélkedő, de nem teljesen reménytelen csöndes munkást véljük benne láthatni. Az életbiztosítási üzlet erős, egészséges szervezetét ez az invázió sohasem rontotta meg, — ezt most igyekszik megromtani egy másik invázió: az amerikai stb.

Külömfélék.

— **Főispáni hivatalos helyiség.** Törvényhatóságunk utóbbi közgyűléstink határozatából a városi tanács a mostani rendőrkapitányi hivatal helyiségeit főispáni hivatalos helyiséggé alakítja át s rendeztetni be. A rendőrkapitányág pedig a volt Vadass-féle lakásba hurcolkodik át, melynek udvarra néző nagy szobája a kinevezendő városi mérnök részére rendeztetik be.

— **Fáklyászenével** tisztelték meg a szőlőknei és kohóbeli bányászok Svehla Gyula és Neubauer Ferenc főnökeiket bányatanácsosokká történt kinevezetésük alkalmával őszinte örömtöknk adva kifejezést e kinevezés fölött.

— **Nyaralók** Selmezbánya környékén. A Szűnya-osztály utóbbi választmányi ülésében elhatározta, hogy minden lehető megtesz arra nézve, hogy a szép hodrusi völgyben nyaralók épüljenek. Mindenekelőtt a magas kormány figyelmét igyekszik megközelíteni szépségére vonni s a maga kebelében is mozgalmat indít a ezélnak vállalkozás útján való megközelítésre.

— **Az akad. athleták versenye** f. é. ápril-hó 11-én tartatik meg táncvizsgálommal egybekötve. A meghívók e napokban ennek szét közönségtöknk e kedvelt mulatságára.

— **Felolvasás.** Az iparos ifjuság önképző köre ipari szakba vágó felolvasásokat rendez saját helyiségében, melyeknek idejélt a vasárnapokat tűzte ki a választmány. Az első e nemű felolvasás, mint tervezik jövő vasárnapon lesz.

— **A F. M. K. E. alapító tagja lett** a selmezbányai kereskedelmi és hitelintézet, mely örvendte hirt Wiesner Adolf igazgatósági tag a minap hozta a F. M. K. E. selmezbányai választmányának tudomására.

— **Az ifj. elnökválasztási mozgalom** már kezdetüket vették városunkban az akad. ifjuság körében. Többen Hoffmann Géza II. éves akad. hallgatót jelölték ki elnökül. Midőn örömtöknk fejeztük ki egyrészt a fölölt, hogy oly érdemes jelölt közé csoportosulnak a választók, másrészt el nem fojthatjuk a fölölti aggodalmunkat, hogy ha a választási mozgalom a korteskedés azon természetét ölténék magukra, melyből régebben tetemes költsékezés, mód nélkül tünetések öltöztek meg a választást, akkor a választási hátralevő idő hosszúságát tekintve, a korteskedés úgy egyesekre, mint a korteskedő pártra, s így az ifjuságra is tetemes kárral járna. Számosoknak aggodalmát fejezik ki jóakaró soraink, melyeket jó eleve közlünk abban a hitben, hogy az ifjuság, mely imént a nemzeti nagy ünnepen oly nemesen viselkedett, e mozgalom tartama alatt is igyekezni fog a fenti aggodalmak beteljesültét megakadályozni.

— **A választók.** akadémiánknak ez évben távozó hallgatói mult hétfőn értekezletre gyűltek egybe, s a nagy búcsú-ünnepe: a valeta-bál előkészítésére elnököt választottak Zeller személyében, kinek tiszteletére aztán áldomást rögtönöztek, melynél esengett a pohár, szólt a nóta, húzta a műkedvelő banda s járta a tréfa. Régi szokás szerint körülsétáltak a búsongók elnökükkel a városban s vígadásuknak csak a sötét éj vetett véget. Ez áldomást egy bekövetkező táncmulatság előhírnökéül kell tekintenünk. — Lesz tehát valeta bál!

— **Köszönetnyilvánítás.** A selmezbányai takarékpénztár az itthelyi kir. kath. gymn. segélyzőegyesület alapítójének gyarapításra 25 frtot adományozott. E nemeslelt adományért ez uton is köszönetet mond a segélyzőegyes. elnökség.

